

שור שנגה את הפרה פרק חמישי בבא קמא מז.

עין משפט
נר מצוה

ה א ב מיי פ"ט מהל' נזק ממונ הלכה א סמג עשין סו טו"ש ע"מ סימן שטט סעיף א:
 ג ו מיי שם הלכה ד טו"ש ע"מ סימן שטט סעיף ד:
 ז ד מיי פ"א מהלכות חובל ומוזיק הלכה ב סמג עשין ע"א טו"ש ע"מ סימן טב סעיף טו:
 ח ה מיי פ"ד מהלכות נזק ממונ הלכה יג סמג עשין סו טו"ש ע"מ סימן שטט סעיף ו:
 ט ו מיי פ"ט שם הלכה ה סמג ע"א טו"ש ע"מ סימן שטט סעיף ה:
 י ח ט מיי פ"ג מהלכות נזק ממונ הל' יג ד סמג ע"א טו"ש ע"מ סי' שג סעיף א:
 יא י מיי שם פ"ו הל' ד סמג ע"א טו"ש ע"מ סימן שג סעיף א:

ליתא לפרה ומס' אין (ה) משלם אלא מגופו ואמר ליה הב לי כולה פלגא הויקא מולד דליהו נמי אוקן כהדי פרה ורבה ק"ל דמד גופא הוא והוי כחד מאבדיה כדמפרש בסיפא דמילתיה משלם ליה מינה רבנא דנוקא ואידך רבנא מפסידי ואפי' שיה הולד כל פלגא נוקא:
משלם כוליה חלי נוקא מולד. כי ליתא לפרה: **פרשא**. דבר המופרש ממנה: **אין שמין**. ארישא קאי שור שנגח את הפרה והפילה אין שמין כל אחד בפני עצמו שעולין דמי הנוק הרבה אבל שמין פרה מעוברת כמה היתה יפה מחילה וכמה היא שזה עכשיו אם מתה אם חיה: **מכחיש**. מפסיד. ולקמיה פרס אי דינא הוא לנחש: **קוטוע יד עבדו של חצירו**. אין שמין היד בפני עצמה לומר כמה אדם רוצה לטול לקטוע יד עבד כזה דודאי הרואה עבדו שלם אין קוטוע ידיו אלא דמייס מרובים אבל שמין עבד זה כמה הוא שזה עכשיו וכמה היה שזה מחלה: **המויק ערה חצירו**. קולץ נעושותיו או כל ערוגה אחת אין שמין אותה לנדה אלא שמין בית סאה צאומה שדה כמה היתה יפה מחלה ומה פחתו דמיה בשביל ערוגה זו: **פטומא**. מה ששמין אותה שהיתה יפה מפני שזמנה הוי דבעל פרה דהא ולד מחמתיה לא שהיתה יפה מפני נפחא למי שלם: **מתני'**

HebrewBooks.org © Mazonim Publishers. No commercial use allowed.

ליתא לפרה משתלם רביע נזק מולד טעמא דלא ידעינן אי הוה ולד בהדה כי נגחה אי לא הוה אבל אי פשיטא לן דהוה ולד בהדה כי נגחה משתלם כוליה חצי נזק מולד רבא לטעמיה דאמר רבא "פרה שהזיקה גובה מולדה מאי טעמא גובה היא תרנגולת שהזיקה אינו גובה מביצתה מ"ט פירשא בעלמא הוא ואמר רבא 'אין שמין לפרה בפני עצמה ולולד בפני עצמו אלא שמין לולד על גב פרה שאם אי אתה אומר כן נמצא אתה מבחיש את המזיק וכן אתה מוצא בקוטוע יד עבדו של חצירו וכן אתה מוצא במזיק שדה של חצירו א"ל רב אחא בריה דרבא לרב אשי ואי דינא הוא ליבחוש מזיק משום דאמר ליה פרה מעברתא אויזקתך פרה מעברתא שיימנא לך פשיטא פרה דחד וולד דחד וישימא לבעל פרה נפחא מאי רב פפא אמר לבעל פרה רב אחא בריה דרב איקא אמר חולקין והלכתא חולקין: **מתני'** "הקדר שהכנים קדרותיו לחצר בעל הבית שלא ברשות ושברה בהמתו של בעל הבית פטור ואם הוזקה בהן בעל הקדרות חייב ואם הכנים ברשות בעל החצר חייב הכנים בהמתו של בעל הבית פטור ואם הכנים ברשות בעל החצר חייב ואם הכנים ברשות בעל החצר חייב הכנים ברשות

ליתא לפרה משתלם רביע נזק מולד טעמא דלא ידעינן אי הוה ולד בהדה כי נגחה אי לא הוה אבל אי פשיטא לן דהוה ולד בהדה כי נגחה משתלם כוליה חצי נזק מולד רבא לטעמיה דאמר רבא "פרה שהזיקה גובה מולדה מאי טעמא גובה היא תרנגולת שהזיקה אינו גובה מביצתה מ"ט פירשא בעלמא הוא ואמר רבא 'אין שמין לפרה בפני עצמה ולולד בפני עצמו אלא שמין לולד על גב פרה שאם אי אתה אומר כן נמצא אתה מבחיש את המזיק וכן אתה מוצא בקוטוע יד עבדו של חצירו וכן אתה מוצא במזיק שדה של חצירו א"ל רב אחא בריה דרבא לרב אשי ואי דינא הוא ליבחוש מזיק משום דאמר ליה פרה מעברתא אויזקתך פרה מעברתא שיימנא לך פשיטא פרה דחד וולד דחד וישימא לבעל פרה נפחא מאי רב פפא אמר לבעל פרה רב אחא בריה דרב איקא אמר חולקין והלכתא חולקין: **מתני'** "הקדר שהכנים קדרותיו לחצר בעל הבית שלא ברשות ושברה בהמתו של בעל הבית פטור ואם הוזקה בהן בעל הקדרות חייב ואם הכנים ברשות בעל החצר חייב הכנים בהמתו של בעל הבית פטור ואם הכנים ברשות בעל החצר חייב הכנים ברשות בעל החצר חייב הכנים ברשות

רבינו הגנאל

ליתא לפרה משתלם רביע נזק מולד. פירוש. משום דלא ידעינן אי הוה ולד בהדה כי נגחה אי לא. וזו פשיטא לן דהוה ולד בהדה כי נגחה משתלם כוליה חצי נזק מולד (דאי ולד נגחה). ויזון דלא ידעינן, משלם רביע דהוה ליה ממון המוטל בספק וחולקין. זו דברי סופרים כדכתובין. אבל חזמים אומרים וצוהיה מחבירו עליו הראיה. הלכך, אי פשיטא דהוה ולד בהדה כי נגחה והשתא ליתא לפרה משתלם כוליה חצי נזק מולד. ואי לא איפשטא לן דלא הוה וליתא לפרה דלישתא ליה מנה, לית ליה ולא מלי. יפה מחלה ומה פחתו דמיה בשביל ערוגה זו: **פטומא**. מה ששמין אותה שהיתה יפה מפני שזמנה הוי דבעל פרה דהא ולד מחמתיה לא שהיתה יפה מפני נפחא למי שלם: **מתני'**

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ליתא וכו' אין משתלם אלא:

גליון הש"ס

תוס' ה"ה מאי מצינו גופה היא וכו' בבב"ד. אלא משום דבעי לאוקמי. כעין זה לעיל דף מה ע"ב במס' ד"ה נפקא:

ולבסוף נרצעו אסור וזאתו לשון דרבא אמר רב נחמן הוא עיקר דמייטי לה צפרק כל הללמים (ע"ו דף נו). גבי המשמחה לקמה וכן משמע בתמורה צפרק כ"ל מערימין (דף נה). דמסיק אדרי' יומן דלמר עובר לאו ירך אמו תיובתא דרבי יוחנן תיובתא אע"ג דלמר צמר הכי לימא תנאי היא כן דרך הגמ' כשאין הדבר עיקר אומר תיובתא אע"ג שיכול למנא תנאי דפליגי כדאשכחן בהניזקין (גיטין דף נג). דמסיק תיובתא דמאן דלמר היקו שאינו ניכר שמה היקו וצמר הכי קאמר לימא תנאי היא ואע"ג דצפרק הערל (יבמות דף עט. וס' א) מייטי מילתיה דר' יוחנן דתמורה ופרין עלה הא דלמר רבא נכרית מעוברת שנגחיהה צנה אין לריך טעילה כו' ודחיק לשנויי שאני עובר כו' לא משום שהיה מילתיה דרבי יוחנן עיקר *אלא משום דבעי לאוקמי מילתיה דרבא דנכרית כו' לדברי הכל (י' דהא) רבא גופיה אית ליה הכא עובר ירך אמו:

מאי טעמא פירשא בעלמא הוא. והא דלמר דאילו טריפות (חולין דף נח. וס') גבי פלוגתא דר"א ורבי יהושע בולד טריפה הכל מודים צביצת טריפה שהיא אסורה מאי טעמא כיון דלאגידה בגופה דמיה היינו דוקא אוחס מעשירות גדינן שנמלאו אדומות צמעי תרנגולת חשיב כגוף התרנגולת ולכן אין גובה מצלתה דמי יימר שהיו מעשירות צבעה שהזיקה התרנגולת ואפילו לטומכות לכל הפחות מאותה דמתיילא האידנא אין גובה דמאתמול גמרה לה אבל לענין טריפה אסורה דשמא צבעה שנטרפה היתה מחוברת ואפילו אותה שנולדו מיד אחר שנטרפה אסורה מגזירה דרצנן כמו שאסרו צינה דתרנגולת נצילה דתנן במסכת עריות (פ"ה מ"א) דצ"ה אסורין ונראה דטעם דצביצת תרנגולת נצילה אסורה אטו צינת טריפה שהגדילה צאקסור אע"פ שהיא גמורה (ס'): **ובן אתה מוצא בקוטוע יד עבדו בו'**. וז"ל אמאי לא קאמר נמי וכן אתה מוצא צשומת דמי ולדות דתנן צמתני' לקמן (ד' מה): ששמין אותה כמה היתה שזה האשה עד שלא ילדה מחמת ולדות וכמה היא יפה משילדה ואין שמין דמי ולדות בפני עצמן שהיה נכחש מזיק ציותר אלא שמין הכל ציחד ורשב"ג לא נחלק על רבנן אלא צוה שאם שמין כך פטור המזיק שהאשה משצחת יותר לאחר לידה אלא לא לחלוק לומר שישומו הולדות בפני עצמם כי צוה לא נתן טעם למה יחלוק בכך אלא לרשב"ג שמין ולדות אגב אשה כמה שזה אשה מעוברת למכור גופה בלא ולדות פחות מלמכור הכל ציחד ונראה לר"י דצין לרצנן וצין לרשב"ג שמין ולדות בפני עצמם ולא אגב פרה ומתני' לא איירי כלל צשומת הולד אלא צשומת שצח ולדות ולכן לא מייטי הכא ראייה מדמי ולדות וכן משמע דמתניתין לא איירי צשומת ולד כלל למאן דמפרש מילתיה דרשב"ג ובי אשה משצחת יותר קודם שתלד מלאחר והא דדאי קברא גדולה הוא שדמיה עם הולדות מרובין מדמיה שלאחר לידה אלא ודאי לא דברו רבנן ורשב"ג אלא צשומת שצח ולדות אלא שמין לכ"ע בפני עצמם וה"פ דמתניתין כ"ל משלם דמי ולדות ולא תימנא דמי ולדות לצדן אלא שמין את האשה כו' ומוסיפין הדמים הללו על דמי הולדות ודמי ולדות ופיהו לא לאטרין לפרש מידי והא דמקשה בגמרא האי דמי ולדות שצח ולדות הוא לאו משום דככלל שומת האשה דמתניתין ליהו דמי ולדות אלא להיות נתוסף על דמי ולדות הוא דקמני לה צמתניתין כדפרישית ובי משני כ"ל משלם דמי ולדות ושצח ולדות שמין את האשה כו' היינו פ"י שצח ולדות אלא דמי ולדות א"ל לפרשו:

ולבסוף נרצעו אסור וזאתו לשון דרבא אמר רב נחמן הוא עיקר דמייטי לה צפרק כל הללמים (ע"ו דף נו). גבי המשמחה לקמה וכן משמע בתמורה צפרק כ"ל מערימין (דף נה). דמסיק אדרי' יומן דלמר עובר לאו ירך אמו תיובתא דרבי יוחנן תיובתא אע"ג דלמר צמר הכי לימא תנאי היא כן דרך הגמ' כשאין הדבר עיקר אומר תיובתא אע"ג שיכול למנא תנאי דפליגי כדאשכחן בהניזקין (גיטין דף נג). דמסיק תיובתא דמאן דלמר היקו שאינו ניכר שמה היקו וצמר הכי קאמר לימא תנאי היא ואע"ג דצפרק הערל (יבמות דף עט. וס' א) מייטי מילתיה דר' יוחנן דתמורה ופרין עלה הא דלמר רבא נכרית מעוברת שנגחיהה צנה אין לריך טעילה כו' ודחיק לשנויי שאני עובר כו' לא משום שהיה מילתיה דרבי יוחנן עיקר *אלא משום דבעי לאוקמי מילתיה דרבא דנכרית כו' לדברי הכל (י' דהא) רבא גופיה אית ליה הכא עובר ירך אמו:

מאי טעמא פירשא בעלמא הוא. והא דלמר דאילו טריפות (חולין דף נח. וס') גבי פלוגתא דר"א ורבי יהושע בולד טריפה הכל מודים צביצת טריפה שהיא אסורה מאי טעמא כיון דלאגידה בגופה דמיה היינו דוקא אוחס מעשירות גדינן שנמלאו אדומות צמעי תרנגולת חשיב כגוף התרנגולת ולכן אין גובה מצלתה דמי יימר שהיו מעשירות צבעה שהזיקה התרנגולת ואפילו לטומכות לכל הפחות מאותה דמתיילא האידנא אין גובה דמאתמול גמרה לה אבל לענין טריפה אסורה דשמא צבעה שנטרפה היתה מחוברת ואפילו אותה שנולדו מיד אחר שנטרפה אסורה מגזירה דרצנן כמו שאסרו צינה דתרנגולת נצילה דתנן במסכת עריות (פ"ה מ"א) דצ"ה אסורין ונראה דטעם דצביצת תרנגולת נצילה אסורה אטו צינת טריפה שהגדילה צאקסור אע"פ שהיא גמורה (ס'): **ובן אתה מוצא בקוטוע יד עבדו בו'**. וז"ל אמאי לא קאמר נמי וכן אתה מוצא צשומת דמי ולדות דתנן צמתני' לקמן (ד' מה): ששמין אותה כמה היתה שזה האשה עד שלא ילדה מחמת ולדות וכמה היא יפה משילדה ואין שמין דמי ולדות בפני עצמן שהיה נכחש מזיק ציותר אלא שמין הכל ציחד ורשב"ג לא נחלק על רבנן אלא צוה שאם שמין כך פטור המזיק שהאשה משצחת יותר לאחר לידה אלא לא לחלוק לומר שישומו הולדות בפני עצמם כי צוה לא נתן טעם למה יחלוק בכך אלא לרשב"ג שמין ולדות אגב אשה כמה שזה אשה מעוברת למכור גופה בלא ולדות פחות מלמכור הכל ציחד ונראה לר"י דצין לרצנן וצין לרשב"ג שמין ולדות בפני עצמם ולא אגב פרה ומתני' לא איירי כלל צשומת הולד אלא צשומת שצח ולדות ולכן לא מייטי הכא ראייה מדמי ולדות וכן משמע דמתניתין לא איירי צשומת ולד כלל למאן דמפרש מילתיה דרשב"ג ובי אשה משצחת יותר קודם שתלד מלאחר והא דדאי קברא גדולה הוא שדמיה עם הולדות מרובין מדמיה שלאחר לידה אלא ודאי לא דברו רבנן ורשב"ג אלא צשומת שצח ולדות אלא שמין לכ"ע בפני עצמם וה"פ דמתניתין כ"ל משלם דמי ולדות ולא תימנא דמי ולדות לצדן אלא שמין את האשה כו' ומוסיפין הדמים הללו על דמי הולדות ודמי ולדות ופיהו לא לאטרין לפרש מידי והא דמקשה בגמרא האי דמי ולדות שצח ולדות הוא לאו משום דככלל שומת האשה דמתניתין ליהו דמי ולדות אלא להיות נתוסף על דמי ולדות הוא דקמני לה צמתניתין כדפרישית ובי משני כ"ל משלם דמי ולדות ושצח ולדות שמין את האשה כו' היינו פ"י שצח ולדות אלא דמי ולדות א"ל לפרשו:

אי דינא הוא ליבחוש מזיק בו'. סובר המקשה כיון שפרה וולד שני גופין הן שמין ולד בפני עצמו ולא דמי לקוטוע יד עבד שכל העבד גוף אחד וכן כל השדה שהיא הכל של ניזק כגוף אחד דמי ולהכי מקשה אי דינא הוא כאשר נראה מתוך הסברא לפי שהן שני גופין לכחוש מזיק ומשני הא נמי כגוף אחד דמי דלמר ליה פרה מעוברת כו': **נפחא מאי רב פפא אמר לבעל הפרה**. ולא דמי לשצח ולדות דהוי כולה לבעל לרצנן ולרשב"ג חולקין דהכא כיון שבעל הפרה יכול למכור פרתו בלא ולד נמצא כשמפקדו מפסיד כל מה שדמיה נפחת אבל אשה דלינה יכולה למכור אותה שצח אין לפות כחה בצצח ולדות אע"ג דבשאר נזקין גופה יש לה אע"פ שאין יכולה למכור עצמה מטעם זה יפה כח בעל הפרה צנפחא מכה האשה צין לרצנן צין לרשב"ג וכן למ"ד דנפחא חולקין יפה מטעם זה כח בעל הפרה צנפחא מכה האשה בצצח ולדות לרצנן:

הקדר שהכנים קדרותיו בו'. הנך תלתא צבי צריכי ולא זו או קמני דאי תנא קדירות הוה אמינא ברשות חייב לפי שנוחת ליסצר ובצמתא קבל עליה נטירותא אבל פירות לא וזי תנא פירות שנוחת להתקלקל אבל צהמה לא:

אי דינא הוא ליבחוש מזיק בו'. סובר המקשה כיון שפרה וולד שני גופין הן שמין ולד בפני עצמו ולא דמי לקוטוע יד עבד שכל העבד גוף אחד וכן כל השדה שהיא הכל של ניזק כגוף אחד דמי ולהכי מקשה אי דינא הוא כאשר נראה מתוך הסברא לפי שהן שני גופין לכחוש מזיק ומשני הא נמי כגוף אחד דמי דלמר ליה פרה מעוברת כו': **נפחא מאי רב פפא אמר לבעל הפרה**. ולא דמי לשצח ולדות דהוי כולה לבעל לרצנן ולרשב"ג חולקין דהכא כיון שבעל הפרה יכול למכור פרתו בלא ולד נמצא כשמפקדו מפסיד כל מה שדמיה נפחת אבל אשה דלינה יכולה למכור אותה שצח אין לפות כחה בצצח ולדות אע"ג דבשאר נזקין גופה יש לה אע"פ שאין יכולה למכור עצמה מטעם זה יפה כח בעל הפרה צנפחא מכה האשה צין לרצנן צין לרשב"ג וכן למ"ד דנפחא חולקין יפה מטעם זה כח בעל הפרה צנפחא מכה האשה בצצח ולדות לרצנן:

הקדר שהכנים קדרותיו בו'. הנך תלתא צבי צריכי ולא זו או קמני דאי תנא קדירות הוה אמינא ברשות חייב לפי שנוחת ליסצר ובצמתא קבל עליה נטירותא אבל פירות לא וזי תנא פירות שנוחת להתקלקל אבל צהמה לא: